

PAU DE TARS: TESTIMONI DE LA SAVIESA DE DÉU

Francesc Ramis Darder

«Crist és poder i saviesa de Déu»
(1Cor 1,24)

Al llarg de les seves pàgines, l'Antic Testament mostra com la Saviesa orienta la vida envers el si de Déu. Tanmateix, la Saviesa de l'Antic Testament desemboca en la figura de Jesús de Natzaret revelada en la Nova Aliança: «*En moltes ocasions i de moltes maneres, Déu antigament havia parlat als pares per boca dels profetes; però ara, en aquests dies definitius, ens ha parlat a nosaltres en la persona del Fill, per mitjà del qual ja havia creat el món i a qui ha constituït hereu de tot*» (Hb 1,1-2).

El Senyor es manifestà a Pau en el camí de Damasc seduïnt-lo per sempre (Fets 9,1-9). Pau visqué des d'aleshores la saviesa de Jesús, i sembrà el cristianisme en el món pagà. Ens acostarem a la vivència evangèlica de Pau per adonar-nos que la saviesa cristiana és el ferment transformador de les nostres comunitats i de la societat sencera.

Començarem presentant la figura de Pau de Tars. Després esbossarem la noció de Saviesa traçada a la Carta als Romans. Seguidament en comentarem el capítol dotzè. A continuació contemplarem la nostra vida a la llum de la saviesa evangèlica. Finalment proposarem un model de *lectio divina* per aprofundir en la saviesa de l'apòstol.

1. Introducció: reflexió sobre la saviesa de Pau

«Per a mi, és bo estar prop de Déu, cercar en el Senyor, Déu sobirà, el meu refugi i contar totes les seves gestes» (Sal 73,28). Aquest verset del Salteri és un bon exemple del testimoni cristià. Durant la vida sol preocupar-nos allò que podem fer per Déu i el proïsme; i per molt que fem sempre sembla poc. Això no obstant, el més important no és el que puguem fer per Déu, ho és molt més témer-nos-en del que Déu fa per nosaltres.

El cristià comprèn la seva vida com el teixit nascut dels dits de Déu (cf. Sal 139,13), o com la ceràmica modelada en el torn del Senyor (cf. Jr 18). El cristià forjat per Déu esdevé llavor del Regne enmig del món. En contemplar la vida com a resultat de la tasca de Déu en nosaltres esdevenim la terra bona (cf. Mt 13,8) on creix la Paraula, o el llevat transformador de la societat (cf. Mt 13,33).

La vida de Pau relata l'experiència d'una història brodada per Déu. Nasqué a Tars de Cilícia (Fets 22,6) i, com a jueu de la diàspora, pertanyia a la tribu de Benjamí (Rom 11,1). Posseïa la ciutadania romana, indicatiu de pertinença a la classe distingida. En néixer rebé, amb el nom jueu de Saule, el nom romà de Pau (Fets 13,9). La vida a la ciutat de Tars el familiaritzà amb la llengua, la cultura i la religió gregues i romanes. Aprengué l'ofici de teixidor de tendes (Fets 18,3). Durant tota la vida patí el dolor provocat per una malaltia crònica (Ga 4,13; 2Col 12,7). Educat en la més estricta religiositat jueva (Fl 3,5), fou enviat a l'escola de Gamaliel. Assimilà la mentalitat rabínica, i esdevingué un defensor fervent del judaisme i un fariseu exemplar (Fets 22,3; Ga 1,14).

La vida de Pau és marcada per dos moments en què Déu transformà de rel el seu cor: l'encontre personal amb el Senyor en el camí de Damasc i la predicació a l'Areòpag d'Atenes.

1r. El camí de Damasc (Fets 9,1-19)

Pau, com a fariseu exemplar, perseguia els cristians: «*Saule, respirant encara amenaces i mort contra els deixebles del Senyor, va anar a trobar el gran sacerdot i li demanà cartes adreçades a les sinagogues de Damasc per endur-se'n presos a Jerusalem els qui trobàs adherits al camí del Senyor, tant homes com dones*» (Fets 9,1-2). Camí de Damasc, «*una llum fulgurant que venia del cel*» l'envoltà; Pau caigué a terra i sentí una veu que deia: «*Saule, Saule, per què em persegueixes?*» (Fets 9,3).

Qui és la llum i d'on procedeix la veu?

En el Nou Testament, sovint el mot 'llum' revela la presència de Déu: el sacerdot Zacaries diu referint-se al Senyor: «*per l'amor entranyable del nostre Déu ens visitarà un sol que ve del cel, per il·luminar els qui viuen a la fosca*» (Lc 1,78); i Joan en el Pròleg de l'Evangelí afirma respecte de la Paraula: «*Existia el qui és la llum vertadera, el qui ve al món i il·lumina tots els homes*» (Jo 1,9). Jesús, el Senyor, és la llum que il·lumina tot home i el sol que ve del cel i aixopluga l'existència humana.

L'experiència de Pau prova la certesa que Déu ha estat el primer d'estimar-nos (1Jo 4,10). El Senyor, sense que Pau ho hagués demanat, envolta el futur apòstol amb la seva llum i li dirigeix la paraula. Pau, atònit, pregunta: «*Qui ets, Senyor?*» (Fets 9,5). La utilització del terme 'Senyor' per a dirigir-se a la veu que li parla conté un significat profund.

L'Antic Testament mostra com l'expressió 'Senyor', quan es dirigeix a Déu, constitueix sempre l'expressió de fe que delata la presència divina (Gn 15, 2; Is 40, 10; Ez 4, 14). Rere el so de la veu, Pau entreveu la presència de Déu i per això pregunta: «*Qui ets, Senyor?*»

La veu respon a Pau dient-li: «*Jo som Jesús, el qui tu persegueixes*» (Fets 9,5). De la mateixa manera que l'Antic Testament es dirigeix a Déu amb el terme 'Senyor', el Nou Testament reconeix Jesús com «el Senyor» (Fets 11,20; 15,26). Percebre en Jesús la presència del Senyor suposa penetrar en la intimitat de Crist (cf. Fets 7,54-59) i descobrir en Jesús el qui confereix sentit ple a la vida (Fets 15,11).

Notem un detall important. Pau perseguia els cristians, però la veu afirma: «*Jo som Jesús, el qui tu persegueixes*» (Fets 9,5). Pau perseguia l'Església, però Jesús li assegura que el persegueix a Ell mateix. El text identifica Jesús amb la comunitat cristiana perseguida. Aqueixes paraules del Senyor marcaran la vida de Pau. La comunitat cristiana perseguida per la seva fidelitat al Senyor no és un grup entre d'altres sinó el Cos de Crist, el lloc privilegiat on hom troba Jesús ressuscitat (cf. Rom 12,1-8).

La comunitat cristiana i els avatars del món són els llocs privilegiats on experimentam Jesús, que ens fa deixebles seus (1Cor 12,12-31). Els qui acompanyaven Pau l'ajudaren a aixecar-se de terra i el conduïren a Damasc. En arribar a la ciutat, la comunitat representada per Ananies acollí Pau i el convertí en germà (Fets 9,10-18).

2n. La predicació a Atenes (Fets 17,16-32)

Camí de Damasc, Pau experimenta la manera amb què Déu modela la seva vida. El Senyor s'ha avançat a parlar-li i l'ha introduït a l'Església. Però la veu del Senyor és exigent i afegeix: *«és l'instrument que jo he escollit perquè doni testimoni del meu nom davant les nacions paganes i els seus reis, i davant els israelites»*; i insisteix encara: *«Jo li faré veure tot el que haurà de sofrir pel meu nom»* (Fets 9,15-16). Pau es llança a donar testimoni de Jesús, però encara ha d'aprendre que la vivència evangèlica implica la contradicció i el patiment. La predicació a la ciutat d'Atenes li mostrarà la lliçó i constituirà el segon moment en què Déu forjarà la vida de l'apòstol.

Observem com presenta el llibre dels Fets l'estil de vida dels habitants d'Atenes: *«Tots els atenesos, com també els estrangers residents a la ciutat, en res no passaven el temps més de gust que contant o escoltant novetats»* (Fets 17,21). Pau dialoga, vora l'Areòpag, amb els filòsofs epicuris i estoics que l'escolten encuriosits i amb ganes d'entretenir-se. Mentre Pau comenta algunes dades sobre Jesús els filòsofs escolten atents. Emperò quan anuncia que Jesús viu i actua en la vida de cada persona, se'n riuen i fan escarni de l'apòstol (Fets 17,31).

La disputa d'Atenes mostra a Pau que l'Evangelí és molt més que una teoria brillant per a distreure's en temps de lleure. L'Evangelí constitueix un estil de vida que passa per la creu.

Després de l'experiència d'Atenes, quan Pau parli de Jesús no dissertarà sobre la caricatura de Jesús, fàcil i ensucrada, que satisfà l'expectativa de l'entreteniment. Pau dirà convençut: *«Nosaltres predicam un Messies crucificat, que és un escàndol per als jueus i, per als grecs, un absurd. Però és*

poder i saviesa de Déu per a tots els qui són cridats» (1Cor 1,23-24).

La decisió de donar testimoni de Crist passa per la contradicció i el conflicte amb els qui ocupen el poder opressor, sembren la injustícia i manipulen la Paraula de Déu. La vida de Pau esdevé d'aquesta manera testimoni de Crist. Jugant amb el model catequètic, podríem dir que, quan demanaven a Pau: «Quin testimoni ets de Crist?», no responia dient: «mirau la quantitat de cartes que he escrit, o fixau-vos quants d'admiradors tenc», com devien dir, segurament, els filòsofs d'Atenes.

Pau responia dient: *«cinc vegades he rebut dels jueus els trenta-nou assots, tres vegades m'han flagel·lat, una vegada m'han apedregat, tres vegades he naufragat i he passat una nit i un dia sencers a la deriva en alta mar [...], sovint fent llargs viatges a peu, amb perills de rius i perills de lladres, perills de part de la gent del meu llinatge i perills de part dels pagans [...], sovint nits en blanc, fam i set, sovint sense menjar, passant fred i sense roba» (2Cor 11,24-27).* Tota aquesta tasca sacrificada la feia Pau per l'ànima en favor de les Esglésies que havia fundat: *«la meua ànsia de cada dia, la preocupació per totes les Esglésies» (2Cor 11,28).*

L'amor apassionat de Pau consistia a créixer les comunitats cristianes; i, per aqueixa causa no escatimava cap esforç. Sabia que en el cor de les comunitats bategava la presència del Senyor ressuscitat.

Pau, camí de Damasc, cregué en el Senyor; i d'aleshores ençà, Jesús de Natzaret esdevingué la llum definitiva de la vida de l'apòstol. Predicant als atenesos experimentà que el cristianisme no és una il·lusió adolescent, sinó la vivència

de l'amor que travessa el llinard de la creu. Pau transmet el testimoni que contagia la certesa que el més important de la vida és adonar-nos de tot el que Déu fa per nosaltres. Pau experimentà que quan l'amor travessa la creu és quan la vida cristiana reflecteix fidelment el rostre de Jesús de Natzaret, i aquesta és la saviesa de Déu (1Cor 1,23-24).

2. Quin tipus de saviesa transmet la Carta als Romans?

La saviesa de Pau és la saviesa de Déu: *«nosaltres predicam un Messies crucificat,, que és un escàndol per als jueus i, per als grecs, un absurd. Però és poder i saviesa de Déu per a tots els qui són cridats»* (1Cor 1,23-24).

La saviesa de Déu apareix reflectida en els escrits de l'apòstol. La majoria d'estudiosos de l'obra de Pau divideix les cartes en dos grups. Per una part hi hauria les «cartes protopaulines» eixides de la ploma de Pau mateix: la primera als Tessalonicencs, les dues als Corintis, les escrites als Gàlates i als Romans, la carta als Filipencs, i la dirigida a Filèmon. Per una altra part, les anomenades «cartes deuteropaulines» haurien estat escrites, segons l'opinió majoritària dels comentaristes, després de la mort de Pau per deixebles anònims de les comunitats fundades per ell. Aquestes són: segona als Tessalonicencs, Colossesos, Efesis, primera i segona de Timoteu, i l'epístola a Titus.

La carta als Romans és la més extensa; tal volta el capítol 16 feia part d'una segona carta afegida posteriorment al contingut de la primera. Pau organitzà una col·lecta entre les esglésies nascudes en el món pagà per socórrer la comunitat de Jerusalem. Un poc abans de partir cap a la Ciutat Santa, Pau redactà la carta als Romans a Corint estant, urbs on residia (anys 54-57). A la seva carta, Pau recapitula i sintetitza

el seu pensament, però també dialoga amb la comunitat romana i la recondueix per la senda evangèlica.

L'apòstol es dirigeix als romans amb gran delicadesa: «*a tots els estimats que viuen a Roma i que ell ha cridat a ser sants*» (Rom 1,7). La ciutat de Roma entorn dels anys 54-57 tenia prop d'un milió d'habitants de tota raça i condició. La població jueva resident a Roma era constituïda per persones de totes les categories socials, però el col·lectiu més nombrós era l'integrat per esclaus, lliberts i estrangers residents, amb una capacitat econòmica i cultural baixa.

La proclamació de l'Evangelí arribà prest a Roma. Segurament alguns jueus procedents de Palestina iniciaren les primeres comunitats; i, segons que sembla, el cristianisme s'espargí aviat entre els jueus. Dos detalls evidencien la importància de la comunitat cristiana. Per una part l'arqueologia ha tret a llum la làpida funerària d'una matrona romana cristiana enterrada l'any 43. Per l'altra, coneixem l'edicte de l'emperador Claudi expulsant els jueus de Roma, segurament pels conflictes sorgits entre els jueus i els qui s'havien fet cristians (Fets 18,2). D'aleshores ençà les comunitats deixaren d'estar dominades pels fidels procedents del judaisme i començaren a ser dirigides pels qui provenien del paganisme.

Transcorregut l'any 54 el decret de Claudi deixà d'aplicar-se amb rigor, i molts de jueus pogueren tornar a Roma incorporant-se a llurs comunitats. En integrar-se a les comunitats d'origen i advertir que eren constituïdes per cristians convertits del paganisme, sorgiren els primers problemes. L'entesa entre els cristians provinents de la religió jueva i els del món pagà fou difícil. Els judeocristians desitjaven imposar-se sobre els cristians gentils. Pau, conscient de les dificultats, escriu als romans amb una doble intenció. D'una

banda, desitja calmar les tensions; i, de l'altra, vol dirigir a la comunitat una síntesi ordenada i serena de la fe cristiana.

Però encara aflora una tercera motivació a la carta de Pau: la gran passió missionera de l'apòstol. Pau, a finals de l'any 57, ha desenvolupat la seva labor evangelitzadora a la zona del Mediterrani Oriental i creu que és el moment d'eixamplar horitzons i arribar a Hispània (Rom 15,24). Com que per arribar-hi ha de fer escala a Roma, escriu una carta als Romans exposant-los el seu pensament i abordant les dificultats de la comunitat.

Tanmateix i malgrat el seu zel missioner, sap que el projecte haurà d'esperar; car abans d'embarcar-se cap a Occident, l'urgeix arribar a Jerusalem per lliurar-hi la col·lecta recaptada a favor de l'Església mare (Rom 15,25-32).

La carta als Romans mostra la maduresa teològica de l'apòstol i la seva habilitat literària. Pau, entregat a l'ideal religiós, omple el contingut de la carta amb himnes (Rom 11,33-36), catequesis (Rom 12,9-21), sèries encadenades de texts bíblics (Rom 15,9-13), comentaris a la Sagrada Escripura (Rom 13,8-10), etc. Literàriament utilitza les tècniques hebrees i també la retòrica clàssica, especialment l'antítesi i la diatriba. El contingut teològic entreteixit d'un estil elegant confereix a la carta brillantor i fondària.

La carta comença amb la salutació inicial, l'acció de gràcies i l'expressió del desig de l'apòstol de visitar la comunitat de Roma (Rom 1,1-15).

Tot seguit figura una llarga secció de contingut teològic (Rom 1,16-11,36) que desenvolupa el tema central de la carta: *«no m'avergonyesc de l'evangeli, que és poder de Déu per a salvar*

tots els qui creuen primer els jueus, i després els dels altres pobles. En l'evangeli es revela la justícia salvadora de Déu, en virtut de la fe i amb vista a la fe. Tal com diu l'Esriptura: "Viurà el qui és just per la fe"» (Rom 1,16-17).

Amb la intenció de comprendre el sentit de Rom 1,16-17 tornem per un moment enrere en l'orde de l'exposició. Al principi la comunitat romana era constituïda per cristians procedents del judaisme; per tant, podem afirmar que l'assemblea estava aferrada al compliment de les normes legals del judaisme. Potser, en qualque moment, arribà a donar més importància al compliment de les normes externes de la Llei que a la fidelitat a l'Evangeli mateix. Les normes de la Llei jueva, quant a la pràctica habitual, tendien a ésser externes: escurar bé plats i olles, purificar-se les mans amb rentats successius, o pagar el delme de la menta i l'herba-sana.

L'edicte de Claudi forçà la fugida de Roma dels jueus i amb ells la marxa dels cristians procedents del judaisme, fet pel qual la comunitat cristiana passà a ésser formada per cristians procedents del paganisme. Aquests, en desconèixer l'aplicació precisa de la legislació jueva, donaven menys importància al compliment dels preceptes externs i atorgaven tota la rellevància a la Bona Nova del Senyor. La comunitat va anar centrant la seva vida entorn de la fe en Jesús i obviant la pràctica externa de la Llei.

Tanmateix, en tornar els jueus a Roma tornaren amb ells els cristians convertits des del judaisme. Trobaren una comunitat distinta a la que havien deixat. L'important era el seguiment fidel de Jesús i no tant el compliment dels preceptes rituals. Els judeocristians que havien tornat desitjaren restablir les coses al seu estat anterior, afavorint el compliment de les normes legals i oblidant la necessària radicalitat

evangèlica.

Esclata el conflicte intracomunitari entre judeocristians i cristians gentils. Pau pren partit en favor dels cristians gentils i, amb una bona dosi de realisme mitiga el furor dels judeocristians. L'apòstol afirma que allò decisiu no és el compliment de les obres de la Llei sinó la fe en Jesús. Trobarà el sentit de la vida qui deposita la seva fe en Jesús al marge del compliment de les normes externes de la Llei jueva: «*Ara, en canvi, al marge de les obres de la Llei, s'ha manifestat la justícia salvadora de Déu, de la qual donen testimoni els llibres de la Llei i dels Profetes*» (Rom 3,21).

Pau sosté la primacia de la fe sobre la Llei: «*al marge de les obres de la Llei, s'ha manifestat la justícia salvadora de Déu*» (Rom 3,21a). Tanmateix recorda que l'Antiga Aliança no ha estat inútil, ja que, de la justícia salvadora de Déu, «*donen testimoni els llibres de la Llei i dels Profetes*» (Rom 3,21b).

Una volta confirmada la fe en Jesús com a eix de la vida cristiana, comença una nova secció de la carta de caire exhortatiu (Rom 12,1-15,13). Pau hi aclarirà que la fe no es redueix a un contingut teòric ni al rebuig de les normes del judaisme. La fe en Jesús es manifesta en la vivència de l'amor. La fe adquireix l'aspecte de l'amor. Pau proposa a la comunitat l'inici d'una nova vida, basada en la fe incondicional en Jesús i en la capacitat de contagiar l'amor de l'Evangeli: «*qualsevol [...] manament, tots es resumeixen en això: "Estima els altres com a tu mateix." Qui estima no fa cap mal als altres. Estimar és la plenitud de la Llei*» (Rom 13,9-10).

Pau continua la carta relatant els seus projectes missioners i el seu interès per visitar les comunitats (Rom 15,1-32). Conclou l'epístola amb un capítol de salutacions (Rom 16,1-24) i

una pregària de lloança (Rom 16,25-27).

La saviesa de Déu que exigia Pau als Corintis (1Cor 1,23-24) s'explicita a la carta als Romans. Viure la saviesa de Déu rau a saber-nos sostinguts per la fe en Jesús i a irradiar des de la fe la caritat evangèlica.

3. La saviesa de Déu. La nova vida en Crist

A. Lectura de Rom 12,9-21

Que l'amor no sigui fingit. Fugiu del mal, abraçau-vos al bé. Estimau-vos afectuosament com a germans, avançau-vos a honorar-vos els uns als altres. Esforçau-vos a ser sol·lícits! Si-gueu fervents d'esperit, serviu el Senyor. Que l'esperança us umpli d'alegria. Sigueu pacients en la tribulació, constants en l'oració. Feis-vos solidaris de les necessitats del poble sant. Practicau amb delit l'hospitalitat. Beneïu els qui us perse-gueixen. Beneïu, no maleïu. Alegrau-vos amb els qui estan ale-gres, plorau amb els qui ploren. Viviu d'acord els uns amb els altres. No aspireu a grandeses, sinó posau-vos al nivell dels humils. No us tingueu per savis.

No torneu a ningú mal per mal; mirau de fer el bé a tothom. Es-timats, no us prengueu la justícia per la vostra mà; deixau que actuï el càstig de Déu, tal com diu l'Escriptura: «A mi em toca de passar comptes, jo donaré la paga.» Ho dic jo, el Senyor. Més aviat, «si el teu enemic té fam, dona-li menjar; si té set, do-na-li beure: serà com si posassis brases damunt el seu cap».

No et deixis vèncer pel mal; al contrari, venç el mal amb el bé.

B. Comentari

La segona part de la carta als Romans (Rom 1,16-11,36) insisteix en la necessitat de centrar la vida en la fe i no en la servitud a les normes de la Llei. Però Pau no presenta la fe com un conjunt teòric estrany al camí de la vida. A la tercera part de la carta (Rom 15,14-16,27) insisteix en la necessitat d'expressar la fe mitjançant la vivència de l'amor. El fragment Rom 12,9-21 conté normes de conducta per a manifestar la fe en el compromís de l'amor.

Els consells de Rom 12,9-21 confereixen la saviesa de Déu a qui els practica (1Cor 1,23-24). El savi desenvolupa sis actituds que possibiliten el seu creixement humà i el seu compromís social: la consciència d'ésser qualcú limitat; el sentiment de la responsabilitat; la capacitat de pensar, de pregar i estimar; la consciència de pertànyer a una comunitat concreta; el desig d'encarrilar la vida en el projecte de Déu; i la intuïció i després la certesa que el destí final de la vida reposa en les bones mans de Déu. Vegem succintament la referència a aquestes actituds a Rom 12,9-21.

L'apòstol afirma la necessitat de fer el bé a tothom: «*mirau de fer el bé a tothom*» (Rom 12,17). Però Pau és molt realista i percep la limitació humana en la pràctica de la bondat, sap que no sempre podem acontentar tothom i per això diu: «*si és possible, i fins on depengui de vosaltres, estigueu en pau amb tothom*» (Rom 12,18).

La responsabilitat implica dues coses. Per una part suposa un estil de vida semblant als profetes semblant vida i justícia al nostre entorn; Pau aprofundeix en aquest aspecte: «*Que l'amor no sigui fingit. Fugiu del mal, abraçau-vos al bé*» (Rom 12,9). Per l'altra, la responsabilitat implica viure com

un savi, saber observar en la naturalesa i en la societat el batec del projecte de Déu i, com a conseqüència de l'observació, sembrar la llavor del Regne; per això afirma l'apòstol: «*Esforçau-vos a ser sol·lícits! Sigueu fervents d'esperit, serviu el Senyor*» (Rom 12,11).

L'ésser humà és espiritual per excel·lència (Rom 2,14-16). Viure espiritualment implica desenvolupar la capacitat de pensar, pregar i estimar. La capacitat de pensar es desenvolupa des de dues perspectives. D'una banda suposa un notable sentit crític, una notòria capacitat de discernir; i només discerneix les situacions el qui sap prendre distàncies i posseeix la humilitat de demanar consell. Per això Pau comenta la necessitat de distanciar-se del món i adquirir un pensament propi: «*No et deixis vèncer pel mal; al contrari, venç el mal amb el bé*» (Rom 12,21). De l'altra, la capacitat de pensar requereix assossec, paciència i reflexió: «*Sigueu pacients en la tribulació, constants en l'oració*» (Rom 12,12).

La vivència de l'amor és el tret sobresortint de Rom 12,9-21. L'amor ha de manifestar-se en el si de la comunitat cristiana: «*Feis-vos solidaris de les necessitats del poble sant. Practicau amb delit l'hospitalitat*» (Rom 12,13). Tanmateix el text recalca l'aspecte més difícil de l'amor i per això el més compromès, l'amor als enemics: «*Més aviat, "si el teu enemic té fam, dona-li menjar; si té set, dona-li beure"*» (Rom 12,20). L'apòstol manleva les paraules del llibre dels Proverbis (Prov 25,21).

Pau recorda a la comunitat la força essencial que confereix la pregària. L'apòstol insisteix en l'oració: «*Sigueu constants en l'oració [...], beneïu els qui us persegueixen*» (Rom 12,12.14).

Les normes pràctiques sobre la vivència de l'amor no remeten a l'ús privat de cada cristià, sinó que s'han de viure en el

si de la comunitat i a l'entorn social. El fragment contingut a Rom 12,9-21 refereix la vivència de l'amor en el si comunitari; i l'episodi següent, Rom 13,1-14, extrapola la pràctica de l'amor a l'àmbit social on la comunitat cristiana ha de donar testimoni de Crist.

L'apòstol sap que la vida cristiana s'ha d'encarrilar en el projecte de Déu; per això diu: *«no us prengueu la justícia per la vostra mà; deixau que actuï el càstig de Déu, tal com diu l'Es-criptura: “A mi em toca de passar comptes, jo donaré la paga.” Ho dic jo, el Senyor»* (Rom 12,19). En lloc del terme 'càstig' podríem fer servir el terme 'actuació', en el sentit de «deixar que Déu actuï per posar cadascú i cada cosa al seu lloc». La nostra missió no consisteix a prendre'ns la justícia per la mà, sinó a estar atents a la nostra pròpia conducta (Rom 14,12) i comprometre'ns en la transformació del món (Rom 13,8-14).

La vida cristiana no persegueix l'èxit efímer sinó la victòria final. L'home fidel és cridat a viure en les mans de Déu, en aquest sentit la carta traspua transcendència i remet constantment a la vida en plenitud: *«si nosaltres hem estat units a ell per aquesta mort semblant a la seva, també ho estarem per la seva resurrecció [...], el do que Déu ens fa en Jesucrist, Senyor nostre, és la vida eterna»* (Rom 6, 5.23).

Des de l'òptica cristiana l'Antic Testament desemboca en el Nou Testament. Pau sintetitza a Rom 12,9-21 la saviesa de l'Antiga Llei però centrant-la en Crist. La saviesa no s'assoleix només contemplant el batec del món com a imatge del batec de Déu, sinó, sobretot, contemplant Jesús mort i ressuscitat que omple de sentit i curulla de saviesa la vida humana.

4. Síntesi final

L'Antic Testament revela com la Saviesa orienta la vida de l'ésser humà vers la certesa de saber-se segur en les mans de Déu (Sav 3,1).

El llibre dels Proverbis presenta la saviesa rere la figura de «Dona Saviesa» i ens convida a deixar-nos guiar per ella. Conduït per «Dona Saviesa», l'home topa amb la realitat del sofriment que batega en el llibre de Job. Davant la prova del dolor, «Dona Saviesa» recorda que el sofriment pot ésser una ocasió privilegiada per a l'encontre personal amb el Senyor.

La presència de Déu no aflora només en el patiment, sinó en tota circumstància de la vida. Per aquest motiu, l'Eclesiastès sosté que tot té el seu moment i el seu temps (Ecl 3,1); afirma que en el fons de tota situació humana pot glatir la presència de Deu, àdhuc de forma callada i incomprensible.

La certesa de la presència divina en el camí de la vida mou el llibre de l'Eclesiàstic a oferir multitud de consells per practicar la Llei en qualsevol situació. Finalment, el llibre de la Saviesa descriu la meta on es dirigeix l'existència del savi. El savi es compromet en la lluita per la justícia (Sav 2,12), gaudeix d'un esperit intel·ligent (Sav 7,22-23), i sap que la seva meta és viure per sempre en el si de Déu (Sav 3,1).

Tanmateix, la Saviesa de l'Antic Testament desemboca en la figura de Jesús de Natzaret revelat a la Nova Aliança: «*En moltes ocasions i de moltes maneres, Déu antigament havia parlat als pares per boca dels profetes; però ara, en aquests dies definitius, ens ha parlat a nosaltres en la persona del Fill, per mitjà del qual ja havia creat el món i a qui ha constituït hereu de tot*» (Hb 1,1-2).

El Senyor es manifestà a Pau per fer-lo testimoni fidel de la saviesa de Déu: «*nosaltres predicam un Messies crucificat, que és un escàndol per als jueus i, per als grecs, un absurd. Però és poder i saviesa de Déu per a tots els qui són cridats*» (1Cor 1,23-24).

Lectio Divina: lectura de la Bíblia en grup

a. Començam la trobada amb una oració comunitària. Recitam el Salm 1 demanant al Senyor que condueixi la nostra vida pel camí del seu Regne.

b. Llegim el text a poc a poc (Rom 12,9-21). Fixem-nos en el context en què el posa sant Pau i relacionem el text amb els altres de l'Esriptura que cita (Prov) i els que no cita (Mt 5, sermó de la muntanya).

c. Què em diu el text?

Demanem-nos en silenci, qui n'és destinatari? La comunitat cristiana i cadascun dels seus membres per viure la nova vida en Crist per la caritat. Com? Comen-tem en grup les nostres respostes.

d. Què li responc a la vida?

Tornem a llegir el text i meditem-lo després en silenci. Demanem-nos: com puc viure la justícia, la caritat i la misericòrdia?, com puc practicar l'hospitalitat? Com em puc comprometre amb la justícia i cercar-la sense ven-jances?, com puc fer bé als enemics?, on he de manifes-tar la meva solidaritat?

e. Concloquem amb una pregària donant gràcies al Senyor. Demanem a Jesús que ompli de sentit la nostra vida amb la saviesa i el poder de la creu (1Cor 1,23-24).